

Праця і споглядання

Що мав на увазі св.
Хосемарія, наполяючи, що
наша праця може стати
молитвою споглядання? Нова
стаття з серії про освячення
нашої щоденної праці.

02.03.2010

**Я хотів би, щоб ми у
сьогоднішніх духовних
роздумах раз назавжди
вирішили прагнути стати
споглядальними душами, щоб
підтримувати постійну розмову**

з Богом серед наших щоденних подій, обставин, праці, не перериваючи її жодної хвилини протягом дня. Це єдиний шлях стати насправді вірними послідовниками нашого Господа.”[1]

Для тих, кого Бог покликав шукати святості усередині світу, перетворювати роботу на молитву та мати споглядальну душу, це дійсно - *єдиний шлях*. Адже **“або ми навчимося знаходити Бога в звичайному щоденному житті, або ніколи його не знайдемо.”[2]**

Ми маємо добре замислитися над цим докорінним твердженням науки св. Хосемарії. У поданій статті ми розглянемо, що є спогляданням, а в наступних дослідимо глибше значення споглядального життя у праці та нашій щоденній діяльності.

Як в Назареті, як перші християни

Відкриття Бога у звичайних щоденних подіях надає нашому життю граничної цінності та повноти сенсу. Життя Ісуса в Назареті сповнене **“років інтенсивної праці та молитви, років, протягом яких Ісус жив звичайним життям, подібним до нашого, яке було водночас божественним та людським.”**[3]

Отже він навчає, що наше професійне, родинне та суспільне життя не заважає нам *молитися завжди*, [4] але радше є можливістю наблизитися до Бога, доки відділити працю від споглядання буде неможливо.

Перші християни йшли дорогою споглядання у щоденному житті, крокуючи вслід за своїм Наставником. “Прогулюючись, бесідуючи, відпочиваючи,

працюючи або читаючи, християнин молиться,”[5] - пише автор другого століття. Століттям пізніше святий Григорій Великий описав ідеал, знайдений серед багатьох вірних: “Божа ласка споглядання не є чимось, що дано великим, але забрано в убогих. Багато великих людей отримує її, як і багато вбогих, як відлюдники, так і одружені. Якщо вірні жодного стану не виключені з благодаті споглядання, кожен, хто береже своє серце, може бути внутрішньо просвічений такою ласкою.”[6]

Учительський уряд Церкви, особливо від часів Другого Ватиканського Собору, часто нагадував нам цю науку. Це дуже важливо для нас, які мають місію нести Христа повсюди та наповнювати світ християнським духом. Як говорив, посилаючись на вчення св. Хосемарії, Іван

Павло II: “Щоденна діяльність є дорогоцінним скарбом єднання з Христом, здатним стати як умовою, так і предметом освячення, полем для зростання у чеснотах, діалогом любові, який здійснюється через працю. Дух молитви перетворює працю і в такий спосіб уможлиблює споглядання Бога навіть тим, хто заглиблений у виконання різноманітних занять.”[7]

Споглядання дітей Божих

Катехизм говорить, що “це бачення Бога у небесній славі Церква назвала “блаженним баченням.”[8] Вже тут на землі ми спроможні передчувати досконале споглядання Бога на Небесах. Цей початок, хоча він є обмеженим та має іншу природу, ніж бачення,[9] є вже справжнім спогляданням Бога саме як благодаті, що, відрізняючись від слави, є однак

справжньою участю у божественній природі. *Тепер ми бачимо, як у дзеркалі, неясно; тоді ж — обличчям в обличчя. Тепер я спізнаю недосконало, а тоді спізнаю так, як я спізнаний*, [10] - пише св. Павло.

Вже в цьому житті споглядання Бога “як у дзеркалі” можливо завдяки Божим чеснотам — живій вірі та надії, сповненій милосердя. Віра, з'єднана з надією та оживлена милосердям, “дозволяє нам ніби заздалегідь зазнавати радості і світла блаженного видіння — мети нашої мандрівки на землі.” [11]

Споглядання є любовним та радісним пізнанням Бога та його задуму, вираженому в творіннях, в надприродному одкровенні та найбільш повно в житті, смерті та воскресінні нашого Господа Ісуса Христа. Св. Іван Хреста називає

споглядання “наукою любові”.[12]
Св. Тома Аквінський визначає
його як чисте пізнання істини, що
досягнуте не завдяки розумовому
процесу, але неймовірному
милосерддю.[13]

Духовні роздуми є діалогом з
Богом. **“Ти пишеш: “Молитва є
розмовою з Богом. Але про що?”
Про що? Про Нього, про тебе
самого: про радості, смуток,
успіхи та невдачі, шляхетні
амбіції, щоденні турботи,
слабкості! І також актом подяки
та прохання, Любові і покути.
Словом, пізнаванням Його та
пізнаванням себе:
знайомством!”**[14] В духовному
житті такий діалог з Богом стає
дедалі простішим, разом зі
зростанням довірливої синівської
любові. Тоді молитва більше не є
словами: ні вголос, ні подумки.
**“Не варто більше говорити, бо
мова не знає, як виразити себе.**

Розум заспокоївся. Не треба говорити: треба дивитися!”[15]

Це і є спогляданням: активна молитва без слів, водночас напружена та спокійна, глибока та проста. Дар, яким Бог обдаровує тих, хто шукає Його щиро, хто вкладає усе своє серце в здійснення своїми вчинками Його волі, хто прагне залишатися у Його присутності. **“Спочатку одне коротке зусилля, потім ще і ще... доки нашої ревності забракне, адже слова надто убогі... тоді це відкритє шлях до близькості з Богом, безустанного, невтомного бачення Бога.”[16]** Св. Хосемарія наголошує, що це може статися не лише в спеціально присвячений молитві час, але також, “під час якомога досконалішого (з усіма нашими помилками та обмеженнями) виконання завдань, покладених на нас

обставинами або нашими
обов'язками."

Під дією Утішителя

Отець, Син і Святий Дух
благодатно закладають житло в
наших душах;[18] ми є храмом
Божим.[19] Слова не здатні
виразити усе багатство таємниці
оселення Святої Трійці в наших
душах. Отець предвічно породжує
Сина, і Святий Дух, животворний
зв'язок Любові, походить від Отця
й Сина. Божою ласкою ми як сини
та дочки беремо участь у цьому
житті Святої Трійці. Утішитель
єднає нас з Сином, який прийняв
людську природу, щоб зробити нас
співучасниками природи
божественної: *якже сповнився час,
Бог послав свого Сина, що
народився від жінки, народився під
законом, щоб викупити тих, які
під законом, щоб ми прийняли
усиновлення. А що ви сини, Бог*

*послав у ваші серця Духа Сина
свого, який взиває “Авва, Отче!”[20]*
У цьому єднанні з Сином ми не
самі, але становимо одне тіло,
Містичне Тіло Христове, в якому
усі чоловіки і жінки покликані
бути живими членами та, як
апостоли, інструментами, щоб
привести інших до участі у
священстві Христа.[21]

Споглядальне життя є життям
дітей Божих, життям,
переповненим апостольським
завзяттям, життям у тісному
зв'язку з Божественними Особами.
Милосердя, влите Утішителем в
наші серця, дарує нам пізнання
Бога, яке інакше було б
недосяжним, тому що *хто не
любить, той не спізнав Бога, бо
Бог — любов.*[22] Чим більше ми
любимо Бога, тим більше пізнаємо
його, адже любов (надприродне
милосердя) є участю у
внутрішньому милосерді Святого

Духа,[23] який досліджує все,
навіть глибини Божі. Хто бо з
людей знає, що в людині, як не дух
людський, що в ній? так само й
того, що в Бозі, ніхто не знає, крім
Духа Божого.[24]

Ця Любов, з великої літери,
приносить душі глибоку дружбу з
Божественним Особами та
розуміння Бога, більш проникливе
та стрімке, більш точне та
безпосереднє, в абсолютній
гармонії з Серцем Ісуса.[25] У
людських стосунках так само:
закохані легше розуміють один
одного. Св. Хосемарія
використовував цей приклад, щоб
пояснити, до чого подібне
споглядання Бога. **“Там, звідки я
походжу, говорять:
“Замилувався!” Це може бути
сказано про матір з дитиною на
руках або про легеня, що
здивився на свою майбутню
дружину, або про жінку, що**

доглядає свого хворого чоловіка — про чисте й шляхетне людське кохання. Саме так ми маємо споглядати.”[26]

Але будь-який людський досвід, яким би прекрасним він не був, є не більш ніж проблиском споглядання, яким Бог обдаровує вірні душі. Надприродне милосердя перевищує всяке просте людське кохання станом, якістю та силою, а дари Духа Святого дають нам змогу слухняно йти дорогою милосердя. Ці дари (мудрість, розум, рада, сила, знання, побожність та страх Божий) зростають суголосно “со-природної” близькості до Бога, приводячи до розквіту усієї краси споглядального життя.

Зокрема, завдяки дару мудрості, першому й найбільшому дару Духа Святого,[27] нам дозволено не лише з вірою пізнавати та

приймати відкриті нам істини про Бога та творіння, але “вкушати”, пізнавати, “відчуваючи їхній солодкий смак.”[28] Мудрість, *sapientia*, є знанням “смаковитим”: *sapida scientia*. Завдяки цьому дарові ми не тільки зростаємо в любові до Бога, але пізнаємо його в новий спосіб.[29] **“Є знання що досягається лише святістю. Є укриті, невідомі світу душі, які глибоко смиренні, жертовні та святі, які мають дивовижне надприродне бачення. Я прославляю тебе, Отче, Господи неба й землі, що ти затаїв це від мудрих та розумних і що відкрив це немовлятам(Мт 11:25).”**[30]

Завдяки дару мудрості споглядальне життя входить у глибини Божі.[31] Св. Хосемарія пропонує нам розважати **“слова св. Павла, де він подає нам цілісну програму**

**споглядального життя —
пізнання і любові, молитви і
життя... І щоб Христос вірою
оселився в серцях ваших, а
закорінені й утверджені у
любіві, спромоглися зрозуміти
з усіма святими, яка її ширина,
довжина, висота і глибина, і
спізнати оту любов Христову,
що перевищує всяке уявлення, і
таким чином сповнитись
усякою Божою повнотою (Еф
3:17-19).”[32]**

Ми маємо просити Святого Духа
дарувати нам мудрість, разом з
іншими дарами, що її
супроводжують. Це є дарами
божественної Любові,
самоцвітами, які Утішитель дарує
тим, хто любить Бога усім своїм
серцем, душею і силою.

Шлях споглядання

Чим більше милосердя людини,
тим більш близькі її стосунки з

Богом, що уможливлює споглядання. Навіть найменше милосердя людини, яка уникає тяжкого гріха, але не шукає у всьому Бога, створює певне упокорення божественній волі. Проте любов, яка не прагне любити більше, яка не захоплена пристрастю побожності, більш схожа на формальну ввічливість гостя, ніж синівську любов. Всякий задоволений такими відносинами з Богом досягає лише слабкого і скороминущого пізнання відкритої істини, *бо хто лише слухає слово, але його не чинить, той подібний до чоловіка, що розглядає у дзеркалі обличчя, що має від природи: ледве поглянув на самого себе, відійшов і зараз же забув, який він.*[33]

Зовсім інше - людина, яка щиро бажає відшукати у всьому Божу волю і з допомогою благодаті використовує усі наявні в неї

засоби: духовні роздуми та усну молитву, таїнства (часту сповідь та причастя), працю та виконання своїх обов'язків з вірою, пошуки Божої присутності протягом цілого дня, дотримання життєвого плану та прагнення глибокої християнської формації.

Сучасне суспільство веде багатьох до життя зовнішнього, завжди занепокоєного придбанням речей, завжди в русі, у пошуках, у збентеженні, можливо у бажанні приховати свою внутрішню порожнечу і втрату трансцендентного сенсу життя. Але ми, почувши божественний заклик до святості та апостольства, мусимо здобути протилежний досвід. Чим більш хвилює нас наша зовнішня діяльність, тим інтенсивніше мусить бути наше внутрішнє життя, наше внутрішнє усамітнення, пошук діалогу з

Богом, присутнім в благодаті у
наших душах, умертвіння
пожадливості тіла,
пожадливості очей і гордині
життя.[34] Щоб споглядати Бога,
треба мати чисте серце. *Блаженні*
чисті серцем, бо вони побачать
Бога.[35]

Просімо нашу Святу Матір Марію
здобути для нас від Святого Духа
дар, що так яскраво просіяв в її
власному житті, дар бути
споглядальними душами
протягом кожного нашого дня.

1. Св. Хосемарія, *Друзі Бога*, 238.

2. Св. Хосемарія, *Бесіди*, 114.

3. Св. Хосемарія, *Друзі Бога*, 56.

4. Пор. Лк 18:1.

5. Клемент Олександрійський,
Stromata, 7, 7.

6. Св. Григорій Великий, *Проповідь на книгу Єзекієла*, 2, 5, 19.

7. Іван Павло II, Послання до конференції "Велич звичайного життя" на соту річницю народження св. Хосемарії, 12 січня 2002, 2.

8. *Катехизм Католицької Церкви*, 1028.

9. Пор. Св. Тома Аквінський, *Summa theologiae*, I, q.12, a.2, c; II-II, q.4, a.1; q.180, a.5, c.

10. 1 Кор 13:12.

11. *Катехизм Католицької Церкви*, 163.

12. Св. Іван Хреста, *Темна ніч душі*, 2, 18, 5.

13. Св. Тома Аквінський, *Summa theologiae*, II-II, q.180, a.1, c and a.3, ad 1.

14. Св. Хосемарія , *Дорога*, 91.
15. Св. Хосемарія, *Друзі Бога*, 307.
16. Св. Хосемарія , *Друзі Бога*, 296.
17. *Там же*
18. Пор. Ів 14:23.
19. Пор. 1 Кор 3:16; 2 Кор 6:16.
20. Гал 4:4-6.
21. Пор. 1 Кор 12:12-13, 27; Еф 2:19-22; 4:4.
22. 1 Ів 4:8.
23. Пор. Св. Тома Аквінський,
Summa theologiae, II-II, q.24 a.7, c. *In*
Epist. Ad Rom., c.5, lect. 1.
24. 1 Кор 2:10-11.
25. Пор. Мт 11:27.
26. Св. Хосемарія, "Радість
служіння Богу".

27. Пор. Іван Павло II, Звернення, 9 квітня 1989.
28. Св. Тома Аквінський, *Summa theologiae*, II-II, q.45, a.2, ad 1.
29. Пор. Ів 6:69; Рим 8:5.
30. Св. Хосемарія "Лікер мудрості".
31. 1 Кор 2:10.
32. Св. Хосемарія, *Христос проходить поруч*, 163.
33. Як 1:23-24.
34. 1 Ів 2:16.
35. Мт 5:8.
-